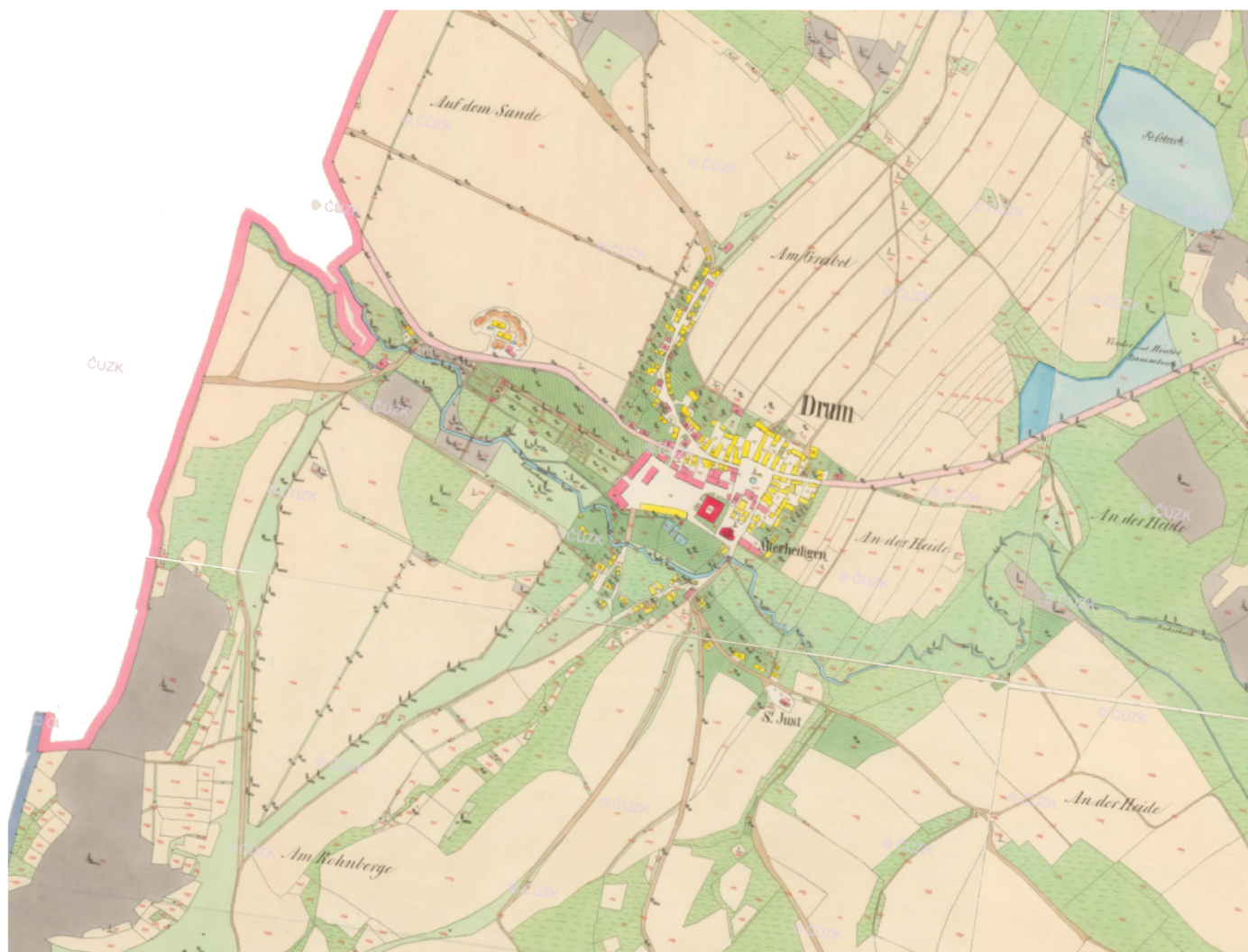

ATELIÉR GIRSA
ÚSTAV PAMÁTKOVÉ PÉČE
FA ČVUT

ELIŠKA ZATLOUKALOVÁ
KOSTEL VŠECH SVATÝCH STVOLÍNKY
ZS 2020/21

Stvolínky se nacházejí asi 8 kilometrů jihozápadně od České Lípy. Leží v širokém údolí Bobřího potoka, které tvoří ve zdejší zvlněné krajině přirozené rozhraní Českého středohoří a Kokořínska. Z jihu zástavba končí na úpatí vrchu Ronova se zříceninou hradu, z východu je obec obklopena soustavou chovných rybníků. Obcí prochází ve stopě staré císařské silnice frekventovaná cesta, spojující Českou Lípou a Litoměřice.

První písemná zmínka o Stvolínkách pochází z roku 1197, a také archeologické nálezy potvrzují, že území bylo osídleno již v rané fázi kolonizace ve 12. století. Na dlouhou dobu se zde zřejmě jednalo o jedno z mála sídel obklopených divokou krajinou. Většina okolních sídel byla, i podle půdorysného charakteru lesních lánových vsí, založena až ve vrcholné fázi emfytetické kolonizace 13. a první poloviny 14. století. Pravidelná struktura obdélné návsi a uspořádání usedlostí ve Stvolínkách ale dokládá, že i zde proběhla vrcholně středověká „reorganizace“. Do této doby je také kladeno (společné) založení vodní tvrze a kostela.

Samotný kostel je poprvé zmiňován roku 1352 jako farní kostel litoměřického arcijáhenství. Jeho tehdejší podoba byla částečně rekonstruována díky stavebně historickému průzkumu z

roku 2007, dodnes se z ní však dochovaly pouze části obvodového zdíva a několik zazděných hrotitých oken. Kostel totiž prošel nejméně čtyřmi dalšími významnými stavebními fázemi. V rámci renesančních úprav byla k severnímu průčelí přistavěna věž. Také byla do severní a západní části lodi vestavěna empora, od počátku 17. století přístupná zděnou krytou chodbou z tvrze, která byla právě v této době zásadně rozšiřována. V následující barokní fázi byl nejen upraven interiér kostela i věže, ale také byla po polovině 18. století přistavěna kaple sv. Anny. Zřejmě nejvýraznějších změn se ale kostel dočkal na počátku 19. století. Roku 1811 byl totiž nově vybudován presbytář, byly upraveny všechny okenní i dveřní otvory a do interiéru byla vestavěna dodnes dochovaná klenutá třístranná empora. Interiéry byly opatřeny nástěnnými malbami, jejichž fragmenty se dochovaly pod ornamentální výmalbou z roku 1894.

Poslední opravy fasád a běžná údržba proběhly roku 1936, po druhé světové válce byl kostel prakticky ponechán svému osudu. Kromě samovolného chátrání byl kostel poničen v 90. letech, kdy byly jeho interiéry vyrabovány. V současnosti má kostel novou krytinu a o jeho obnovu se zasazují občanská sdružení, církve i obec Stvolínky.

V ateliérové práci jsem se zabývala především rehabilitací interiéru kostela. Venkovní podoba stavby je poměrně dobře zachována a je spíše předmětem udržovacích úprav fasády a parteru a doplnění chybějících okenních výplní. Úpravy interiéru směřují především k obnovení původní funkce kostela, stěžejní částí návrhu se tak stala podoba mobiliáře. Především bylo třeba navrhnout nové kostelní lavice a způsob osvětlení, dále nové dlažby a zábradlí na emporách.

Důležitou otázkou také bylo, jak přistoupit k barevné vnitřní výmalbě, která je v současnosti v nevyhovujícím stavu. Jelikož barevné pojednání tvoří důležitou součást vyznění prostoru, navrhuji provést konzervaci, doplnit chybějící části omítek a jemnou retuší jim navrátit celistvost, zároveň ale nesmí být setřeny stopy pohnutého osudu kostela posledního století. K tomu by měla také přispět jednoduchá expozice v kapli sv. Anny o stavebním vývoji a osudu kostela.

Historický pohled na ves z roku 1819 od malíře J. Venuta

Pohled z úbočí Ronova na Malou Stranu, v pozadí kostel

Pohled z jihu na kostel a faru před rokem 1990

Historická fotografie kruchty kostela Všechných svatých

Současný stav hlavní lodi kostela

Pohled na faru a kostel z východu

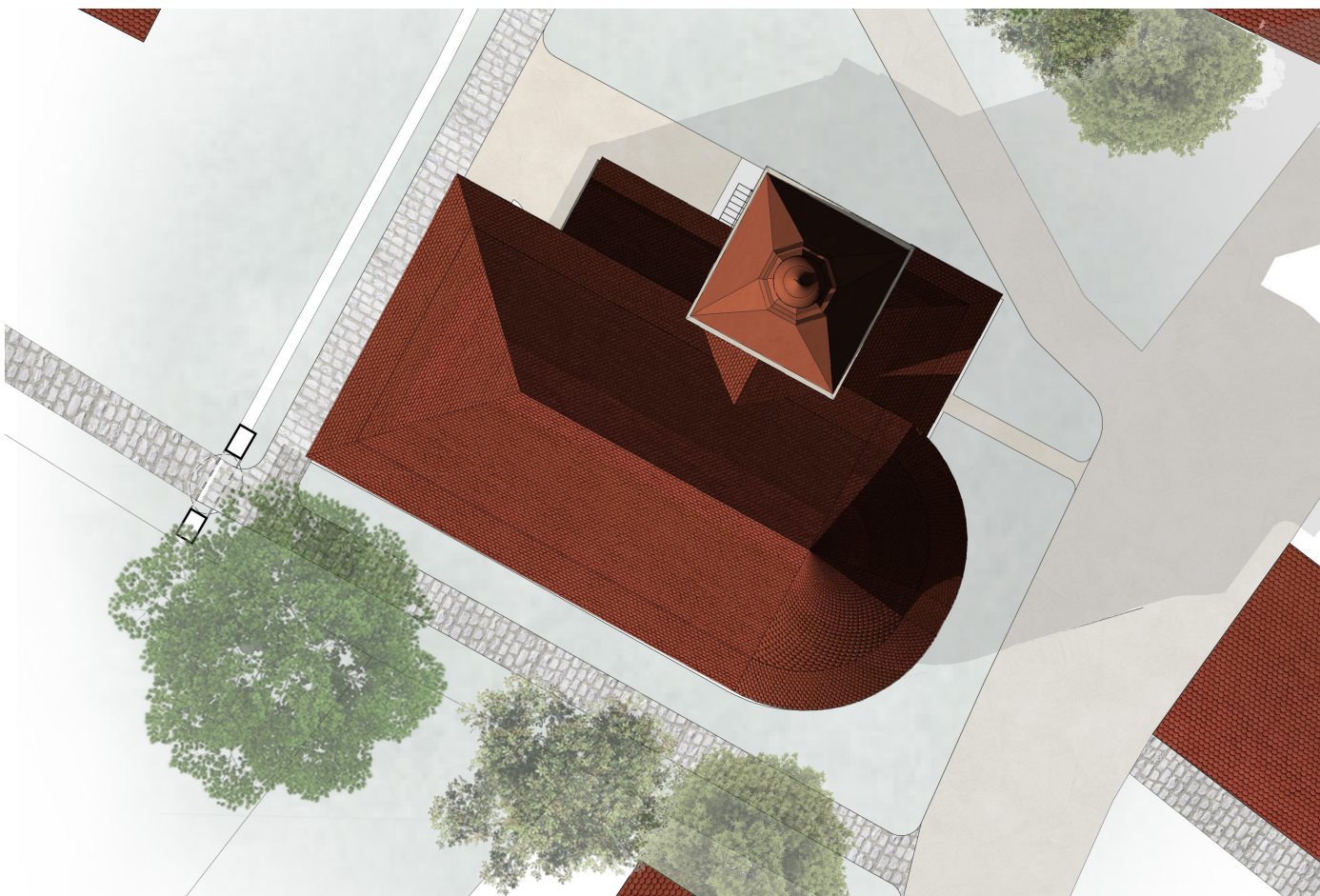
Průhled na vstupní průčelí kostela a bránu podél zámku

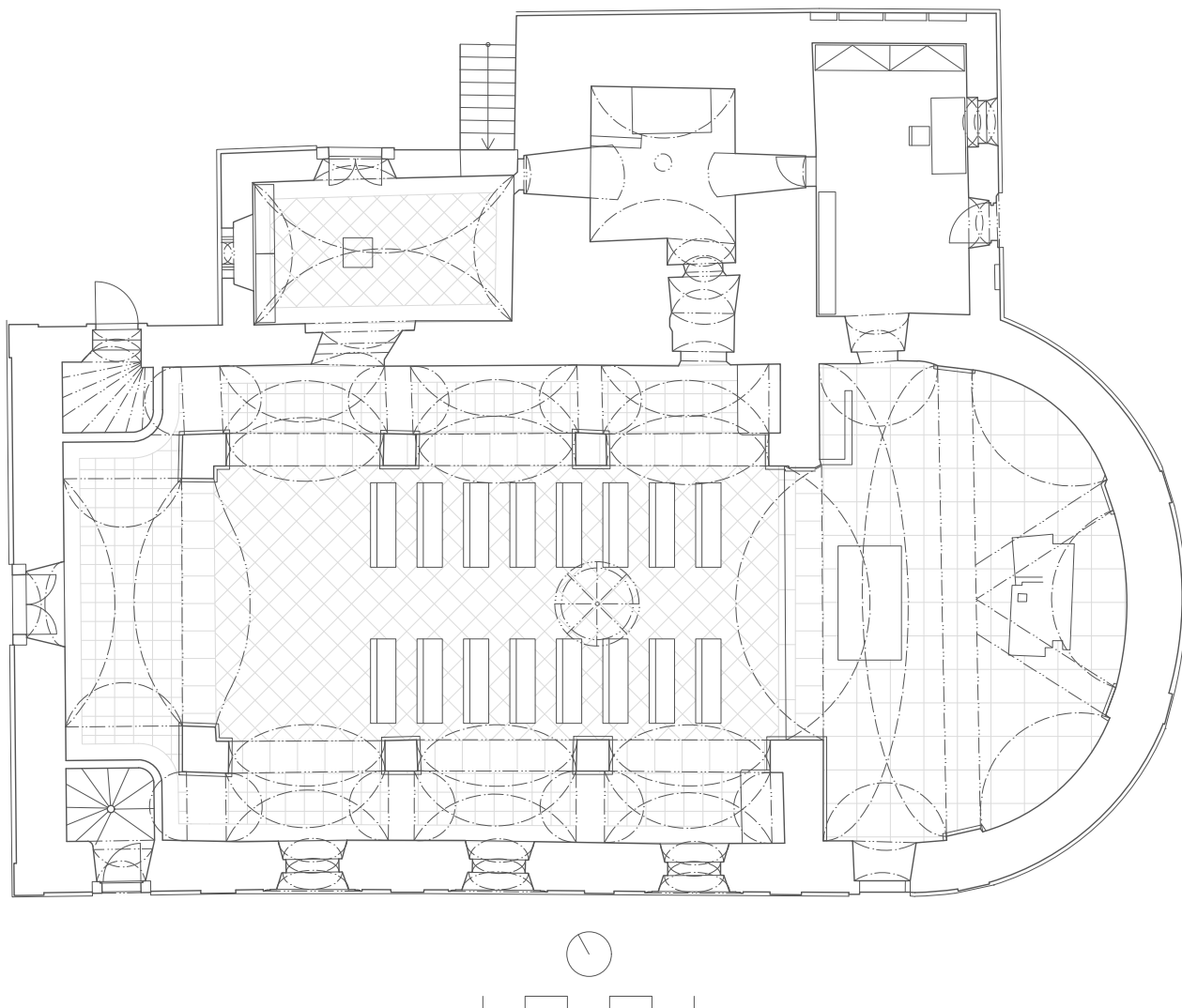
Současný stav empor a presbytáře

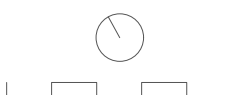
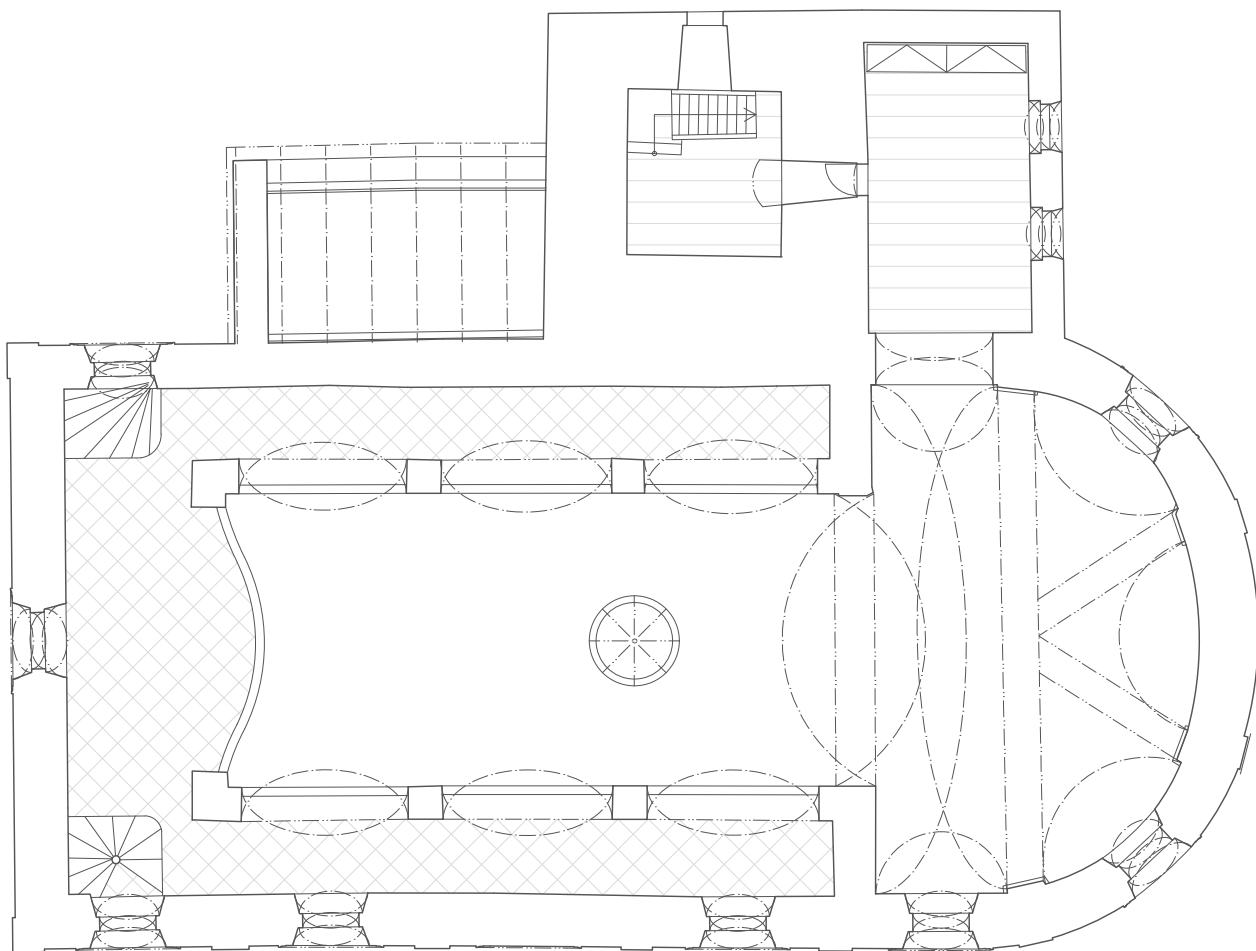
Ideová skica lodi kostela z průběhu navrhování -
sjednocení omítek, nové podlahy a obnova ba-
lustrádových zábradlí na emporách.

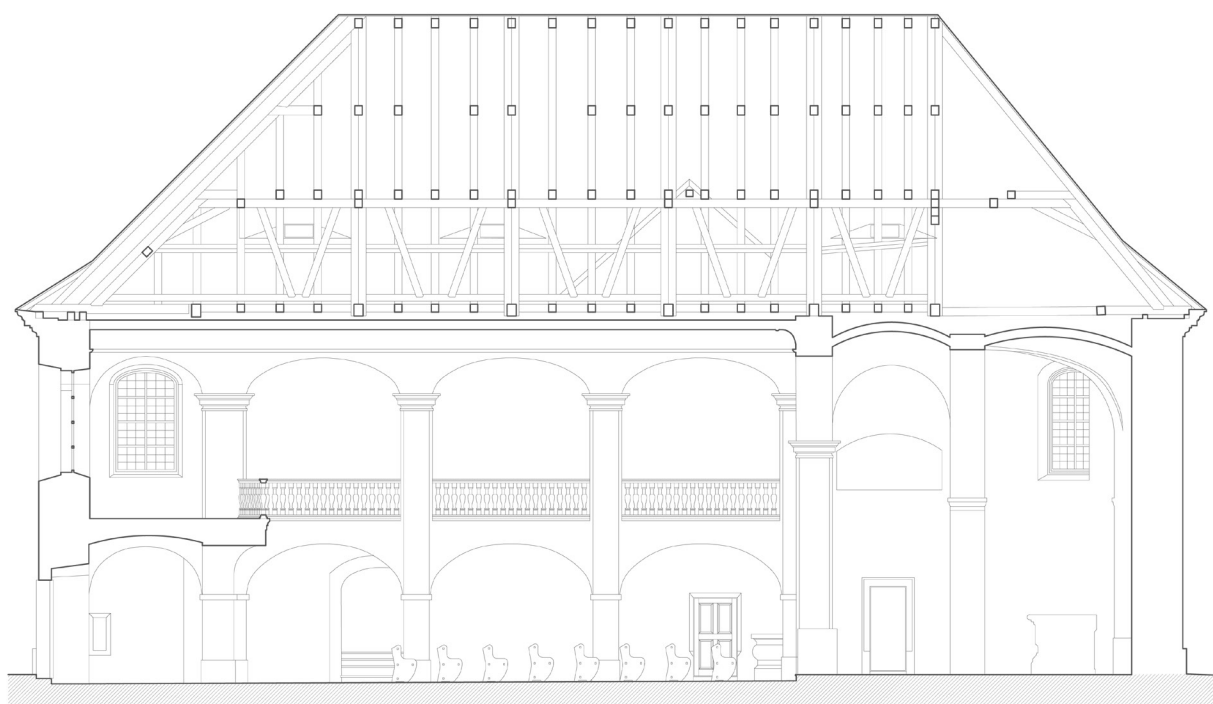
V současnosti je okolí kostela neudržované a neodpovídá reprezentativní funkci kostela. Proto navrhuji jižní cestu k bráně do areálu zámku vydláždit - žulovými kostkami nebo pískovcovou štípanou dlažbou, stejně jako okapní chodníky a hlavní přístupovou cestu ze severu. Ostatní povrchy budou zatravněny, boční vstupy budou obslouženy mlatovými cestičkami.

Půdorys přízemí kostela Všeck Svatých.

Půdorys druhého nadzemního podlaží

Podélný řez hlavní lodí.

Jižní průčelí

Západní průčelí

Východní průčelí

Severní průčelí

Vizualizace hlavní lodi.
Pohled od hlavního vstupu na západním
průčelí k oltáři.

Vizualizace jižní lodi (pod emporou),
pohled ze západu směrem k bočnímu
zděnému stávajícímu oltáři.

Vizualizace severní barokně přistavěné kaple sv. Anny, v současné době s propadlou klenbou. I kvůli samostatnému vstupu a orientaci k centru obce zde navrhuji zřídit expozici o vývoji kostela.

Vizualizace hlavní lodi se schematickým zobrazením nasvícení kostela. Hlavní zdroj - zavěšený lustr - je doplněn podsvícením klenebních pasů empor a presbytáře.

Expozice týkající se vývoje kostela, umístěná do barokní přístavby kaple sv. Anny, pojednává o bohaté historii kostela. Kromě panelů s texty, archivními plány a fotografiemi je navržen model kostela podle závěrů plynoucích ze stavebně historického průzkumu, který se mimo jiné pokouší rekonstruovat gotickou stavební fázi kostela.

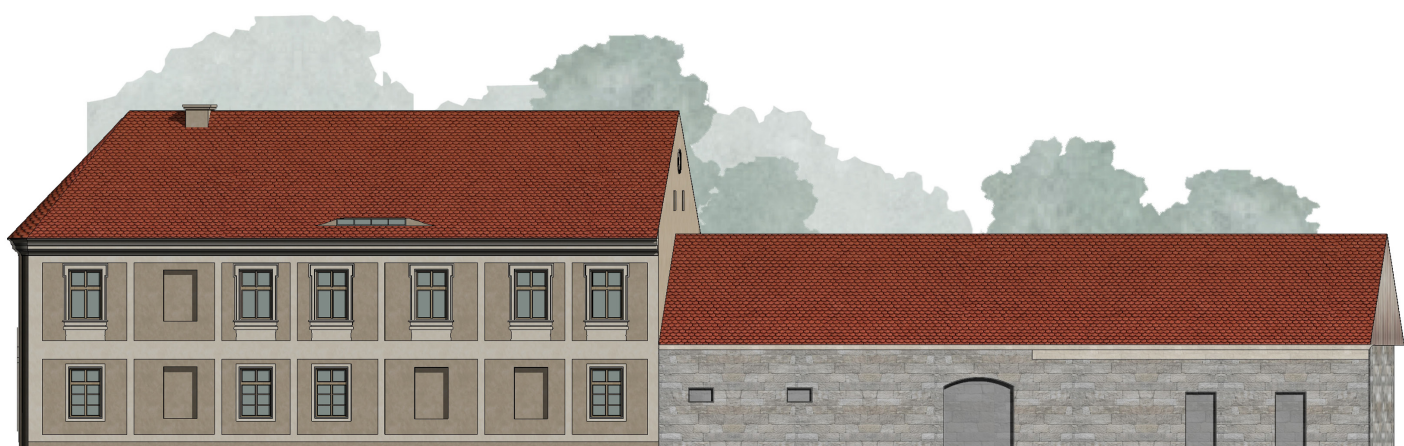
Podoba nových kostelních lavic vychází z tradiční konstrukce, jejích vzhled je ale novodobý. Oblé tvary bočnic se volně inspiroují empírovým interiérem kostela, detail jim dodávají zabroušené čepové spoje se sedadlem a zády lavice. Celá konstrukce je zhotovena z masivního dubového dřeva, které je pouze ošetřeno ochranným nátěrem.

Empory, vestavěné při klasicistní úpravě, byly v patře doplněny balustrádovým zábradlím, které bylo odstraněno až na přelomu 20. a 21. století. Přesto, že se dodnes nedochovaly žádné fyzické pozůstatky, byla jejich podoba zachycena na několika fotografiích, podle nichž navrhuji zábradlí obnovit jako součást architektonického pojednání interiéru, nikoliv jako prvek mobiliáře.

Jelikož kostel neposkytuje dostatečné zázemí v případě konání kulturních akcí - koncertů nebo přednášek, doplňuji hospodářské křídlo fary o minimální přístavbu s kuchyňkou a toaletami. V současné době je fara pronajímána k bydlení, v budoucnu by se však mohla opět stát kulturním centrem obce a přístavba by pak mohla sloužit i pro akce konané ve dvoře fary.

Jižní průčelí fary, v současné době dosti zanedbané, navrhuji obnovit včetně štukových lizén a šambrán kolem oken. Novodobé zazdívky oken přízemí i patra budou vybourány a doplněny kopiemi historických výplní. Navazující pískovcová ohradní zeď bude prolomena dvěřmi do nově navrženého zázemí.